

گفتگوئی در باب :

ارزشهای دو کنگره تهران و توکیو

انگیزه تشکیل کنگره های بین المللی - نحوه
تفکر وینش هنری در ژاپن - ارزش تم های کنگره
تهران - نتایج مکمل - علاقه به موسیقی سنتی به -
موازات تمایل به موسیقی غربی - رد انتقادات بر کنگره
تهران - نظرات شخصیت های هنری بین المللی - خصائص
اجتماعی کنگره تهران - نکات جالب هنری در ژاپن

آقای دکتر مهدی برکشلی رئیس اداره موسیقی و باله و
استاد دانشگاه که ریاست کنگره بین المللی موسیقی تهران را
بعهدده داشتند ، برای شرکت در کنگره و فستیوال مشابهی

که بلافاصله پس از کنگره تهران در «توکیو» منعقد گردید،
بدان دیار عزیمت نمودند. مطلب ذیل نتیجه گفتگوی
مشروحي است که ربايشان در باب ارزشهای کنگره ژاپن و
قياس آن با نتایج و توصیه‌های کنگره تهران، دست داده است.
ضمناً از آنجا که با پایان کنگره تهران، گروهی، بنحوی از
انحاء بدان خرده‌هایی گرفتند و انتقاداتی بعمل آوردند،
بخش آخر این گفتگو باین مسئله کشانیده شده است. بهر حال
مطلبی است از هر لحاظ جامع و کامل و بنحوی میتواند علاقه
و کنجکاوای علاقمندان به مسائل مربوط به دو کنگره تهران
و توکیو را اقیان نماید.

« ماهان »

☆ آقای دکتر پس از تشکر از اینکه ساعتی از وقت خود را
برای ترتیب این گفتگو اختصاص دادید، خواهش دارم، بفرمائید
انگیزه تشکیل دهندگان کنگره ژاپن کدام سازمان جهانی بوده است؟
☆ قبلاً باید دانست که جمعیت کنگره برای آزادی فرهنگ سازمان
مستقلی است که به هیچیک از سازمانهای فرهنگی و هنری وابسته به یونسکو
بستگی ندارد.

اقدامات شایان توجه دبیر کل جمعیت - آقای نابوکوف - و عضویت
اشخاص متنفذ و معروف عالم فرهنگ و هنر در این سازمان سبب عطف توجه
مخافل اجتماعی دنیا - که توسعه فرهنگ و هنر در این سازمان سبب عطف توجه
شده است. اینگونه مخافل فرهنگی و اجتماعی برای تأسیس کنگره‌هایی در
زمینه فرهنگ و هنر، به کنگره آزادی فرهنگ کمکهای مالی شایانی می-
نمایند. کنگره مزبور هر سال با استفاده از این کمکها در پایتخت های مهم
دنیا دست به تظاهرات هنری و فرهنگی میزند. از آنجا که دولت ژاپن و
جمعیت ایجاد روابط بین المللی که اختصاراً به (K.B.K) معروف است،
مصمم به انجام تظاهرات هنری در سال ۱۹۶۱ بودند، کنگره آزادی فرهنگ
وقت را برای فعالیت خود در ژاپن مناسب یافت و با همکاری دولت ژاپن و
K.B.K، مقدمات يك کنفرانس و فستیوال بین المللی موسیقی شرق و غرب

را تدارك دید . کنفرانس و فستیوال مزبور، از تاریخ هفدهم آوریل تا ششم مه ۱۹۶۱ در توکیو بطول انجامید . البته کنفرانس ۲۴ آوریل پایان یافت . ولی فستیوال بعزت کثرت شرکت کنندگان تا اوائل ماه مه ادامه یافت . همانطور که مذکور افتاد ، کنفرانس و فستیوال ژاپن با همکاری شهرداری توکیو (K.B.K) ، انجمن مبادلات فرهنگی و کنگره آزادی فرهنگ - که اختصاراً C.C.F نامیده میشود - انجام پذیرفت . بخصوص نقش مهم C.C.F در تشکیل این ملاقات بین‌المللی بیش از همه مؤثر بود . C.C.F با آنکه به هیچ مؤسسه دولتی وابسته نیست ، بسبب نفوذ معنوی اعضای آن و بخصوص امکانات مادی فراوانی که در اختیار دارد ، همواره توانسته است عامل بسیار مؤثری در تشکیل کنگره‌ها و کنفرانسهای هنری و فرهنگی بحساب آید . کلیه ممالک جهان بسا اشتیاق و علاقمندی خاص از تظاهرات هنری مؤسسه مزبور استقبال میکنند . فی‌المثل شرکت ارکستر فیلارمونیک نیویورک در فستیوال ژاپن رویهمرفته ، ۳۰۰۰۰ دلار هزینه داشته است . شهرداری توکیو ۱۰۰۰۰ دلار از این مبلغ را با فروش بلیط متعهد شد و ۲۰۰۰۰ دلار آن توسط C.C.F پرداخت گردید . این یک مورد از دهاموردی است که کنگره آزادی فرهنگ هزینه آن را بعهده گرفته است . نفوذ و قدرت معنوی و مادی C.C.F سبب شده است که بسیاری از مؤسسات نظیر ، تحت الشماع آن قرار گیرند .

❖ ممکن است خوانندگان مجله موسیقی را در جریان برنامه و موضوعات طرح شده و مورد بحث کنفرانس ژاپن بگذارید؟ و ضمناً بفرمائید که اداره کنفرانس مزبور بچه نحو و توسط چه مقامی اداره و سرپرستی میشود؟

❖ کنگره و فستیوال ژاپن تحت سرپرستی وزارت امور خارجه و وزارت فرهنگ و اداره رادیو ژاپن اداره میشود . هیئت اجراییه کنگره از افراد و شخصیتهای مختلفی، که در ژاپن و سایر نقاط جهان بتشکیل اینگونه مجامع علاقه خاصی دارند ترکیب یافته بود . در طی ۵ روز ادامه کنگره ، کلیه مسائل مربوط به ملاقات موسیقی شرق و غرب - که در کنگره تهران نیز به تفصیل مورد بحث قرار گرفت - مطرح گردید .

مسائل مربوط به موسیقی مدرن و گفتگوهایی در باب انتقاد تنهامباحث
اختصاصی کنگره ژاپن را تشکیل میداد و قبلا در کنگره تهران مباحثه‌ای
در آن باره بعمل نیامد.

موضوعات و «تم» های اصلی کنفرانس ژاپن عبارت بود از :

۱ - فنونولوژی موسیقی

۲ - پسیکولوژی شنوندگان

۳ - ارتباط هنر و علم

۴ - تکنیک موسیقی

۵ - اسبابهای موسیقی ، صداشناسی و استعمال آنها.

۶ - مسائل حفاظت و مسئولیتهای مربوط بآن

۷ - موسیقی نوشته شده و مسائل موسیقی کنونی در شرق و غرب

۸ - تأثیر متقابل عوامل موسیقی شرق و غرب - جنبه های اجتماعی

و هنری .

فستیوال ژاپن اهمیت شایان توجهی پیدا کرد زیرا گروههای هنری
معروفی در آن شرکت جسته بودند.

از انگلستان ، گروه باله سلطنتی ؛ از آلمان « هرمن پری »

خواننده معروف ، از فرانسه ، گروه موسیقی مجلسی اروپا ، از بلژیک ،

ارکستر مجلسی موسیقی کهنسال ، از ایتالیا ، گروه آواز جمعی پولیفونیک

بنام « کروس » ، از ایالات متحده ، کوارتت زهی « جولیار » و ارکستر

فیلارمونیک نیویورک و نوازنده مشهور و توانا ، « ایساک اشترن » (ویولونیست

مزبور گویا قرار است چند ماه آینده برای اجرای چند رسیتال به ایران

بیاید) ، از هندوستان ، گروه رقص هندی ، از تایلند گروه آواز ، ارکستر

ورقص تایلند ، از ژاپن موسیقی درباری (گاگا کو) و رقصان درباری (کابوکی) ،

نوازندگان « کوتو » ، ارکستر سنفونیک و ارکستر فیلارمونیک ژاپن .

اکنون بد نیست درباره مقر کنگره و فستیوال نیز مختصراً نکاتی را

تذکر بدهم . برای محل انعقاد جلسات کنگره و فستیوال ژاپن ، کاخ فستیوال

شهرداری توکیو منظور شده بود که اخیراً بسبب معماری بسیار نوین و

زیبائی بنا گردیده است و با تشکیل کنگره مزبور گشایش یافت .

مساحت کاخ مزبور در حدود ۲۱۲۳۴ متر مربع است و شامل بزرگترین تالار کنسرت و سالنهای کنفرانس و کتابخانه و تالار راهنما و نمایشگاه‌های عمومی میباشد. این ساختمان توسط یکی از بزرگترین معماران ژاپنی که شهرت جهانی دارد طرح ریزی شده است نظیر همین طرح در مسابقه «طرح ساختمانی کاخ یونسکو» در پاریس شرکت داده شده و بسیار مورد اعجاب و تحسین بینندگان قرار گرفته است.

☆ صرف نظر از کنگره ژاپن و مسائل و نتایج وابسته بدان، خوبست قبلاً از مشاهدات و مطالعات شما روی هنر و موسیقی ژاپن و نحوه تفکر و بینش هنری مردم آن دیار آگاهی یابیم ممکن است بفرمائید مهمترین نکاتی که در طول اقامت در ژاپن جلب توجهتان را نموده، چه بوده است؟

☆ اصولاً همه میدانند که مردم ژاپن به سنن و آداب قدیمی و کهن خود بسیار ارج مینهند. برای من علاقه و احترام فراوان ژاپنیها به سنن ملی هنری و فرهنگی بیش از هر چیز دیگر قابل توجه و درخور تحسین مینمود. موسیقی-دانان ژاپن در میان مردم ارزش و احترامی خاص دارند. نه تنها آنان که نوازندگان موسیقی قدیم و کهن ژاپن هستند، بلکه آنها نیز که به موسیقی مدرن پرداخته‌اند از این نحوه تفکر احترام آمیز مردم ژاپن، نصیب میبرند. در طول اقامت، یکبار به استماع موسیقی درباری ژاپن (گاگا کو) رفتیم. باید دانست که راه یافتن بدربار ژاپن چندان ساده نیست و تشریفات قدیمی و خاص دارد. تالار کنسرت دربار بنحو مخصوصی و بسبب ژاپنی تعبیه شده است. سازهای ارکستر (گاگا کو) بسیار ابتدائی مینمود و صدای بسیار زیر و نازکی داشت. طرز نواختن نوازندگان، برای ما که آشنائی کافی قبلی با آن نداشتیم بسیار ناشیانه و ابتدائی و آهنگها نیز نامأنوس و ناخوشایند مینمود. ولی پس از آشنائی بیشتر معلوم شد کار نوازندگان روی قاعده و تابع سنن ملی قدیمی ژاپن است. نوازندگان (گاگا کو) آثار و آهنگهای چند هزار سال تاریخ هنری ژاپن را هم اکنون نیز مینوازند.

تعجب آور دانستن این نکته است که غالب نوازندگان گاگا کو که آهنگهای بسیار قدیمی و ملی خود را بامهارت مینوازند در ارکستر سنفونیک

ژاپن نیز عضویت دارند! غالب آنها، علیرغم تصور ابتدائی که ما درباره تجربه و مهارتشان داشتیم و همه در ارکستر درباری بصورت ساده و «مونوتون» بنوازندگی اشتغال دارند، فارغ التحصیل کنسرواتوارهای ژاپن و کشور های دیگر هستند. این نکته بخصوص برای ما جالب است که فارغ التحصیلان کنسرواتوار که بموسیقی کلاسیک و مبانی آن آشنائی کامل دارند، هرگز به سنن ملی و موسیقی ساده و قدیمی خود بچشم تحقیر و تخفیف نمینگرند و حتی برای اعتلاء و حفاظت آن بیش از همه کوشا هستند. برای ژاپنها علاقه به موسیقی ملی و کلاسیک غربی بموازات هم ممتنع نمیباشد. معذرا، باز هم توده تحصیل کرده مردم ژاپن (غیر از متخصصین و محققین) مثل تمام مردم سرزمین های مشرق به موسیقی غرب تمایل بیشتری دارد.

در شبهایی از برنامه فستیوال که موسیقی سنتی ژاپن منظور شده بود جمعیت کمتری در سالن گرد آمده بود. ولی در برنامه های موسیقی غربی فستیوال، سالن آکنده از جمعیت میشد. البته این نکته را نباید از نظر دور داشت که ازدیاد جمعیت تا اندازه ای بسبب آن بود که در اجرای برنامه های کلاسیک، هنرمندان ورزیده و زبده و مشهوری شرکت داشتند.

از نکات جالب دیگر، انضباط و ادب و نزاکت نوازندگان موسیقی ملی و سنتی ژاپن بود. حتی گاهی، در موقع نواختن مجسمه وار بدون هیچگونه حرکت، روی زمین می نشستند و نوتهایشان را روی پویتر پایه کوتاهی مینهادند درست بآن میباندند که مشغول قرائت کتابی مقدس و مذهبی هستند!

بدنیست بدانید که خوانندگان ژاپنی مجازند هنگام آواز خوانی با لیوان آبی که همیشه برایشان مهیا است گلوئی تازه کنند!

✽ در مقام قیاس دو کنگره تهران و ژاپن و سودمندیهای آن دو چه میفرمائید؟ رویه رفته آیا از کنگره ژاپن نتایج سودمند و توصیه های ذیقیمتی اخذ شد یا نه؟

✽ اصولاً کنگره تهران بیش از حد انتظار برای محققین شرکت کننده در هر دو کنگره جالب و ارزشمند بوده است. کلیه شرکت کنندگان کنگره ژاپن که در کنگره تهران نیز حضور داشتند بر این اعتقاد بودند که مسائل و تم های مطروحه در تهران بسیار عمیقتر و مبسوطتر بوده و کنگره تهران

به نتایج و توصیه‌هایی بس دقیق و با ارزش منجر شده است .
تمهای مطروحه در کنگره ژاپن بیشتر جنبه « تذکر » داشت بدون
اینکه حتی نتایج محدودی از آن اخذ گردد . روی همین اصل جلسات کنگره
مذکور غالباً خلوت و آرام بود و شرکت کنندگان بیشتر به گردش میپرداختند
و به حضور در جلسات علاقه‌ای نشان نمیدادند . حال آنکه جلسات کنگره تهران
در تمام طول زمان انعقاد ، حتی يك عضو غایب نداشت و احیاناً اگر کاری
فوری نیز برای اعضاء پیش می‌آمد ، بهر نحوی بود تا آخر وقت جلسات ، خود
را می‌رسانیدند .

حتی در ژاپن با اهمیت و ارزش کنگره تهران اشاره شد .
آقای « نابو کوف » رئیس کنگره ژاپن اظهار داشت کنفرانس ژاپن
مکمل کنگره تهران است و نتایج حاصله نیز ادامه نتایج جالبی است که
در تهران بدست آمده است . بهمین جهت اینجانب که - افتخار ریاست کنگره
تهران را داشتم - و آقای دکتر غلامعلی رعدی (رئیس کمیته بین‌المللی
شناخت متقابل ارزشهای فرهنگی شرق و غرب در یونسکو) را بخاطر
ارزشهایی که از کنگره تهران حاصل آمده است مورد تجلیل و تحسین
قرار دادند .

✽ بطور اصولی خواست برای خوانندگان ارجمند ما
آشکار شود که از کنگره‌های تهران و ژاپن چه نتایج و توصیه‌هایی
اخذ شده است . بخصوص آن بخش از نتایج و توصیه‌ها را که تا حد
زیادی به هنر سرزمین ما ارتباط مییابد تأکید فرمائید .

✽ تماس شدید فرهنگهای شرق و غرب اوضاع بحرانی خاصی پدید
آورده است که مصرأ و قویاً باید برای آن اندیشه کرد .

در قرون گذشته ، فرهنگ شرق برای غربیان ، فرهنگی بدون مکتب
بشمار میرفت و تظاهرات هنری شرق آنی و بدون سبک قلمداد میشد . ولی
در نیم قرن اخیر غربیان ، به خطای پندار خود پی برده‌اند و دانسته‌اند که
اشتباه مداوم آنان در باب فرهنگ و هنر شرق ناشی از آن بوده که برای
سنجش و ارزیابی هنر و بالاخص موسیقی شرق ، موسیقی خودشان را معیار
و محک قرار میداده‌اند . آنچه که امروز « مکتب » نامیده میشود در موسیقی

شرق - بعلمت قدمت ودوام - وجود داشته است و دارد. برای آموختن موسیقی شرق نیز باید تحصیل کرد و دوره‌های خاصی را گذرانید. باین ترتیب اگر از مزایا و خصائص مهم موسیقی غرب جنبه‌های علمی و تئوریک آن باشد، موسیقی شرق نیز از قدیم‌الایام حاوی آن بوده است و حتی شاید این جنبه‌ها در شرق قوی‌تر و درخور ارزش بیشتری بوده که اینسان سبب توجه غرب و غربیان به موسیقی ملل مشرق شده است.

طی سالهای اخیر تمایلی بس شدید برای درک و فهم عمیق موسیقی شرق، در غرب پدید آمده است. این گرایش نه تنها از جانب موسیقیدانان و محققین بلکه از جهت آهنگسازان چیره‌دست غربی نیز ابراز شده است و آنان با استفاده از تم‌ها و ریتم‌های خاص شرق آثار با ارزشی خلق و ابداع کرده‌اند. از نکته اصلی دور نشویم، در اثر تماس شدیدی که با توجه به نکات فوق بین هنر شرق و غرب پیش آمده است، باید محیط مناسبی در جهت امکان همزیستی این دو فرهنگ مهیا و فراهم آید.

موسیقی شرق را باید درک نمود و ارجح گذارد و سنت‌های اصیل آنرا از آمیختگی و انحراف حفاظت نمود. قضاوت و ارزیابی در مورد موسیقی شرق باید بامعیار خاص خود انجام گیرد. قیاس دو فرهنگ هنری شرق و غرب نه تنها منطقی نیست بلکه از آن اشتباهات فراوانی ناشی میشود. باتوجه باین مقدمه اکنون باید گفت که در هر دو کنگره تهران و ژاپن در همین جهت کوشش بکار رفت.

مهمترین نتایج متخذه از هر دو کنگره - گذشته از توصیه‌ها و راهنمایی‌های کلی مربوط بشمام سرزمین‌های دنیا - حاوی این پیام برای آهنگسازان و کسانیکه مطالعات نظری خود را در موسیقی ادامه میدهند بود که به - مسائلی که فوقاً بیان شد، توجه و استناد نمایند و اصولاً از آنچه که ممکن است سوء تفاهمی را باعث گردد و براه خطا و منحرفی منتهی شود اجتناب کنند. از این لحاظ بخصوص کنگره تهران نتایج عملی‌تر و سودمندتری داشته است و در همه‌جای دنیا بآن استناد خواهد شد.

در ژاپن آنچه قابل ملاحظه مینمود آن بود که موسیقی سنتی راه تکامل

خود را بسرعت پیموده است ولی این «تکامل» مانع از آن نشده است که ژاپنیها درجهت موسیقی غرب و آشنائی و آمیزش با آن امتناع ورزند. مردم مستعد ژاپن در موسیقی کلاسیک نیز باوج تکامل رسیده اند حتی در برخی موارد و مراحل انقلاباتی بوجود آورده اند که از موسیقی غرب اهمیت بسزاتری کسب کرده است.

مثلا موسیقی الکترونیک ژاپن - که نظائرش در امریکا و اروپا وجود دارد - نوع اکمل این نوع موسیقی است. در جلسات هنری، مباحثات بسیار ارزنده ای همیشه در باب پیشرفتهای موسیقی ژاپن و اروپا و امریکا و ارزیابی آنها، بمیان میآید. از آن گذشته مکتب ژاپنی موسیقی غربی یکی از برجسته ترین مکاتب در نوع خود میباشد.

این نکته نشان میدهد که برخلاف آنچه که غالباً در ایران می پندارند آشنائی به فرهنگ موسیقی مغرب زمین مستلزم اجتناب و پرهیز از موسیقی ملی و سنتی نیست، لزومی نیز وجود ندارد که آهنگسازان ما در موسیقی ملی به تمهیدات تکنیکی خاصی که هنوز صحت آن مورد تردید است، متشبث شوند بهتر آنست که روشهای تثبیت شده و مورد تأیید نظریه های علمی مورد استفاده قرار گیرد و این میسر نیست مگر آنکه آهنگساز وارد در موضوع قبلا بمعالیترین مراحل آشنائی به روشها و مکاتب موسیقی غرب رسیده آنگاه تشخیص دهد چه قواعد و قوانینی از آن مکاتب قابل تطبیق با موسیقی مشرق است بدون آنکه انحرافی در اصالت آن ایجاد گردد. هم چنین باید موسیقی اصیل و کهنسال ملی را - بموازات آشنائی کامل با فرهنگ موسیقی غرب - حفاظت نمود و برای آن ارزش قائل شد. از این لحاظ ژاپن را میتوان بعنوان يك «سرمشق» ذکر نمود.

از نتایج دیگر کنگره ژاپن تشکیل « کمیته تعقیب توصیه های کنگره ژاپن » میباشد. ریاست افتخاری کمیته مزبور با « بهودی منوهین » - و بولونیت شهیر - است و گروهی از ممالک شرکت کننده در کنگره منجمله ایران در آن عضویت دارند، از وظایف مهم این کمیته تأسیس يك مؤسسه موسیقی تطبیقی است. اولین جلسه عمومی این کمیته سال آینده در « دهلی نو » منعقد خواهد شد.

✽ آقای دکتر قطعاً آنگاهید که پس از اختتام کنگره بین-المللی موسیقی تهران، انتقاداتی نسبت به نحوه کار و اشکیلات کنگره و مسائلی دیگر در این باب ابراز شده است. نظر شما در این مورد چیست؟

✽ دربارهٔ برخی از این انتقادات اصولاً سخنی نمیتوان گفت. زیرا غالباً انتقاد کنندگان، با اساس تشکیل کنگره تهران و هدفهای آن آشنائی ندارند و بدین ترتیب جای بحثی نمی ماند. مثلاً شنیده شده است که گروهی خرده گرفته اند که متخصصین و شخصیتهایی که در کنگره تهران شرکت جسته اند حق اظهار نظر و بعبارت دیگر دخالت در سرنوشت موسیقی ایران را ندارند و ...

غافل از اینکه در مورد موسیقی يك يك ملل و سرنوشت آینده آن اصولاً صحبتی در کنگره بمیان نیامد و این مسائل ارتباطی با هدفهای کنگره نداشته است.

بدون آنکه اغراق و مبالغه ای در کار باشد باید گفت که بتصدیق شخصیتهای بسیار مهمی که در کنگره های تهران و توکیو شرکت داشته اند کنگره تهران در نوع خود اجتماع علمی بسیار سودمند و واجد اهمیتی بوده است. نامه هایی که هر روز از طرف مؤسسات هنری دنیا و شخصیتهای مبرز فنی میرسد موید این نظر است. فی المثل «دکتر منون» نماینده هند و رئیس رادیوی هندوستان کنگره تهران را در نوع خود شاهکار تشکیلات تطبیقی خوانده و آقای «دانیلو» محقق فرانسوی نتایج مذاکرات کنگره تهران را «فوق العاده» شمرده است. آقای «لابروکا» رئیس شورای بین-المللی موسیقی (که متأسفانه بعلت اشتغال به تهیه مقدمات بی پینال و نیز در تهران حضور نداشت) در طی نامه ای، باستناد گزارشهای دریافتی خود اظهار داشته که کنگره تهران از همه لحاظ مافوق پیش بینی ها و انتظارات قبلی بوده است. از این قبیل نامه ها زیاد واصل شده است و گویندگان آن ذاتاً عادت به تملق و تعارف و مبالغه بیجا ندارند، بخصوص اگر قرار باشد نظرات خود را بنگارند و سند کتبی ارائه دهند. موفقیت کنگره تهران تا جایی رسیده که قراز است در کنگره آتی که در ۱۹۶۳ و در اسرائیل منعقد

میگردد از تجربیات تشکیل دهندگان کنگره تهران بعنوان سرمشق و راهنما استفاده شود. همچنین متن مصاحبه‌هایی با اعضاء کنگره تهران در روزنامه‌ها و نشریات مختلف دنیا، انعکاس یافته که بدون استثناء ستایش آمیز است. البته تشکیل دهندگان کنگره خود بیشتر و بهتر از هر کس به برخی از نواقص کار واقف‌اند که شاید متأسفانه از میان منقدین و خرده گیران کسی بدان توجه نکرده است. از آن گذشته باید دانست که تشکیل دهندگان کنگره تهران، برای تدارک مقدمات، بیش از دو ماه فرصت نداشتند، حال آنکه تدارک مقدمات و پیش بینی‌های کنگره توکیو دو سال و نیم بطول انجامید و بودجه آن نیز بطور تقریب پانزده برابر بودجه کنگره تهران بود.

بهر حال غالب انتقادات تأسف آور است و من امیدوارم که فقط ناشی از بیخبری و ناآشنائی «منقدین» با هدفهای کنگره بوده باشد؛ نکته جالب‌تر اینکه در این میان بیشتر به شایعات و اظهارات برخی اشخاص بدون صلاحیت و روزنامه‌های غیر اهل فن استناد شده است تا با اسناد و اظهارات و مطالب رسمی و قطعی و دقیق و از آن جالب‌تر آنکه اهمیت و شهرت شخصیت‌هایی که به تهران آمدند بودند نادیده گرفته شده است و حتی اشخاصی که تا زمان تشکیل کنگره نام شخصیت‌های مشهور عضو کنگره را نشنیده بودند بی پروا در صلاحیت فنی آنها تردید کردند!

تصدیق خواهید کرد که در چنین شرایطی مشکل و کمی هم ناگوار است که درباره این قبیل با اصطلاح «انتقادات» بیشتر بحث شود.

گذشته از نوع خاصی از «انتقادات» که بگفته شما جای بحثی درباره آن نماند، برخی انتقادات دیگر نیز ابراز شده است. از جمله برخی از هنرمندان، اعتراض دارند که چرا از آنان بعنوان عضو رسمی و با اصطلاح «کنگرسیست» دعوت نشده است تا آنها بتوانند نظرات خود را بکنگره ارائه دهند. نظر شما چیست؟

اصولاً، در کنگره تهران و توکیو، طبق قاعده، مقرر بوده است که از هر کشور از یک یا دو نفر بعنوان عضو رسمی و کنگرسیست دعوت بعمل آید. در هر دو کنگره انتخاب اشخاص روی حساب و کتاب معینی بود و توسط کمیته‌ای خاص انجام پذیرفت. با توجه به تخصص و تجربه و سابقه، اشخاصی که برای مباحثه روی مسائل و موضوعات بخصوص و واحدی صلاحیت داشتند برگزیده شدند. بطور نمونه باید گفت که در کنگره ژاپن با آنکه تعداد موزیکولوگها

و موسیقیدانان متبحر متجاوز از ۱۰۰ است معیناً تنها سه نفر بعنوان نمایندگان
ژاپن صحبت کردند. با وجود این در ایران برای آنکه دوستان موسیقیدان و موسیقی شناس
ما عملاً در کنگره شرکت داشته باشند، برخلاف اصول ما از عده زیادی
از آنان بعنوان عضو کنگره دعوت رسمی بعمل آوردیم و امکان صحبت طی
جلسات نیز برای همه آنان منظور شده بوده است. از آن گذشته باید
دانست که تشکیل کنگره در یک کشور دلیل تعلق کنگره بآن کشور نیست.
کنگره یک مجمع بین المللی است و بر طبق اصول لازم الرعایه این گونه
مجامع نمیتوان همه موسیقیدانان را در آن شرکت داد.

همانطور که گفته شد مسئله « تخصص در مورد و موضوع معین » نیز
ملاک انتخاب اشخاص برای عضویت کنگره تهران بوده است مثلاً انتخاب
آقای علینقی و زبیری بدین سبب بود که ایشان معرف و مظهر یک جهت تمایل
هنری خاص در ایران هستند با توجه باین نکته که موضوع انتخابی ایشان در
مذاکرات کنگره (« نوت نویسی آیا وسیله تخریب یا حفاظت سنت های
موسیقی است ») بوده است که ایشان در این زمینه دارای تجربیات عملی
میباشند.

نکته ای که از بدو تشکیل کنگره تهران در محافل مختلف
مورد بحث بود نحوه اجرای توصیه ها و تصمیمات متخذه کنگره
بود. ممکن است آقای دکتر، مطلبی در این مورد اگر بنظر تان
میرسد بیان نماید. آیا بطور کلی ضمانت اجرایی برای توصیه
های کنگره وجود دارد؟

در مورد اجرای توصیه ها و تصمیمات کنگره تهران که حقاََ مورد
توجه قرار گرفته است با کمال خوشوقتی باید بگویم که رئیس هنرهای زیبای
کشور مصرأ خواسته اند که کلیه این تصمیمات تا آنجا که بامقتضیات کشور
ما تطابق و توافق دارد اساساً مورد توجه و عمل قرار گیرد و حتی اداره
موسیقی و باله را مأمور کرده اند که طرحهای لازم را برای این منظور تهیه
نمایند. با اینکه شاید برخی از این توصیه ها با آنچه اعمال میشود متناقض
باشد ولی بهر حال روشن بینی خردمندانه ای که در این مورد ابراز شده،
براستی درخور تحسین است. این چنین روشن بینی از همان اوائل کار نیز
از جانب هنرهای زیبای کشور، که بدون مساعدتهای مادی و معنوی مؤثر آن

شاید اصولاً تشکیل کنگره تهران تحقق نمییافت ، ابراز شده است .

✽ آقای دکتر من از شما بخاطر توضیحات مشروح و دقیق و کاملی که در مورد مسائل و انتقادات مربوط بکنگره بیان نمودید ، بینهایت ممنونم . در خاتمه خواهش دارم اگر تذکر نکته یا مسئله ناگفته‌ای در موضوعات مورد بحث ، مهم و ضروری مینماید بفرمائید .

✽ شاید در این مورد لازم باشد مختصری درباره نحوه اداره جلسات کنگره آنگونه که رضایت کلیه نمایندگان شرکت کننده را جلب نمود ، صحبت شود . صرف نظر از جنبه‌های فنی امر ، کنگره تهران از این لحاظ که هیچگونه تبعیض در میان اعضاء وجود نداشت و کلیه آنان ، بدون اعمال نظرات سیاسی و غیره توانستند عقاید خود را آزادانه ابراز نمایند ، نمونه بارز و کم نظیری بود ، از همین روی نیز کلیه تصمیمات کنگره با اتفاق بتصویب رسید . تنها استثناء در مورد نماینده ترکیه - « عدنان سایگون » - پیش آمد که سبب آن نیز نظرات خاصی بود که وی نسبت به موقعیت خاص موسیقی ترک ابراز میداشت (که البته در حد خود قابل بحث است) . تنها سایگون با نظرات اکثریت تقریباً مطلق اعضاء کنگره هم‌رای نبود . ظاهراً وی بعلت همینگونه نظرات خاص از شرکت در کنگره توکیو نیز امتناع ورزید . هنگامیکه از سایگون سبب مخالفتش با تصمیمات کنگره سؤال شد ، اظهار داشت که اجازه صحبت کافی و لازم نداشته است ولی این اظهار بشهادت مذاکرات ضبط شده موجود قابل رد و تکذیب است . چه در هیچ مورد پیش نیامد که کسی داوطلب صحبتی باشد و بدو اجازه داده نشود .

ضمناً بدینست بخاطر حسن ختام این گفتگو ، مژده‌ای به علاقمندان بدهید که چاپ تمام مذاکرات کنگره تهران بسه زبان فارسی ، انگلیسی و فرانسه در یک مجلد و بصورت نفیس و قابل ملاحظه‌ای ، پیش‌بینی شده است و در آتیبه نزدیکی در دسترس عموم گذارده خواهد شد . شاید با این اقدام از هرگونه سوء تفاهم فنی و غیر فنی درباره کنگره تهران جلوگیری بعمل آید .